

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Nincs paktum.

Néhány fővárosi lap írta, hogy a belügyi kormány és szociáldemokrata pártvezetőség között paktum jött létre, mely szerint azon esetre, ha a szociáldemokrata párt az utcai harcokkal és a forradalom nyílt szervezésével felhagy, a kormány biztosít nekik 30 kerületet. A paktum szerint a főváros csaknem minden kerületében szociáldemokrata zsidók lettek volna a jelöltek, nemcsak a főváros, hanem Győr, Szeged, Szabadka meg Nagyvárad is szociálista képviselőket küldtek volna.

A szociáldemokrata pártvezérek mind mandátumhoz jutottak volna és pedig a kormány hallgatag támogatásával. A főváros, mely eddig sem azonosította magát a keresztény Magyarország nemzetével és annak aspirációival, egy csapással ki lett volna vágva a nemzet testéből. Hálából ezért a nemzeti öngyilkosságért, a szociáldemokraták jól viselték volna magukat s legfeljebb lármás népgyűléseken tüntetgettek volna a pluralitás ellen.

Dacára, hogy ez a híresztelés állítólag a nemzeti kaszinóból származik, nem voltunk hajlandók nekik egy percig sem hitelt adni.

Nem tesszük fel a magyar miniszterelnökről, hogy éppen a fővárost átengedni volna hajlandó a szociáldemokraciának. Az a miniszterelnök, aki ilyen paktumra hajlandó, legjobban tudja, hogy a szégyenletes bukástól nem mentheti meg többé semmi. A szociáldemokrácia minálunk a parlamenten kívül kell, hogy hatalmas legyen, ha egyáltalán akar valamit. Ha a szociáldemokrácia magát arra kárhoztatja, hogy minden törvényjavaslatnál beéri néhány szociálista politikai kirohanással, s hogy ezt megtehesse, cserébe lemond a folytonos agitálásról s a folytonos bérharcok rendezéséről, ezáltal lehetetlenné teszi az egész jövőjét. Ezt jól tudja a pártvezetőség. Hiszen, ha mi is tudjuk, ők csak jobban tudhatják. Ha tehát a pártvezetőség, csak azért, hogy a fővárost »meghódíthassa«, lemond a forradalmi magatartásról már most, mikor a szervezés kezdetén vannak, ezzel elárulná magát a szociálistáknak és a pártot, nyerni pedig csak néhány kielégítő zseb nyerne néhány ezer forintot.

Ezzel szemben az a magyar miniszter, aki éppen a főváros politikai életét vezetését s ezzel az egész nemzet politikai irányítását tenné le a szociáldemokrata párt kezébe, olyan csöcselék uralom alá helyezné ezt az országot, a melyet még soha el sem képzeltünk magunknak.

Fölösleges is azt állítani, hogy ily paktum létezik, még fölöslegesebb azt cáfolgatni, hanem vigyázzunk egy kicsit!

A fővárosban már eddig tulsulyra emelkedett a zsidóság. Hiszen csak az iskolaszéki tagok 75 százaléka izraelita. A községi népoktatás tehát teljesen zsidó kezekben van. A kereskedelem, a gyár- és ipar teljesen zsidó kézben van. Az egyetemen az orvosi pályán 80 százalék a zsidó ifju.

A színházak teljesen zsidó kézben vannak. A szépirodalom, a politikai sajtó kilenctizedrésze zsidó kézben van. Ha most a szabadkőmives páholyok, melyekben 70 százalék a héber és a zsidó kapitalisták, a lipótváros milliomosai összejárnak, hogy a keresztény Magyarország fővárosának összes kerületeit demokrácia és szociáldemokrata zsidókkal töltsék meg, — ki állhat nekik ellen? Ki lesz képes feltartóztatni a fővárosban azt a borzasztó áramlatot, mely a keresztény elemek teljes letörését czélozza?

Mintha látnám mint mosolyodik el egyik másik olvasóm e szavakra. Hát olyan nagy baj az? Kérdik, hát a zsidó nem olyan ember mint más? Hát ha egyszer népességük számarányánál, intelligenciájuknál és ügyességükénél fogva tulsulyra emelkednek, lehet-e azt megakadályozni? Ugye e hogy nem? Nos?

Hát bizony nem!

Magyarországon a szociáldemokrácia csak arra jó, hogy általa egy oly csoport jusson uralomra, amelynek nincsen sem politikai tanultsága, sem széles látóköre, nincsen semmije, amivel a keresztény többséget letörheti, csak pénze, romlottsága, kiméletlensége, terrorizmusa és bigott erőszakoskodása. Ha eddig a zsidóság számarányával megfordított viszonyban özönlötte és foglalta el az intelligens pályákat, ha eddig a zsidóság a maga alaposságával és szakismeretével megfordított arányban árasztotta el az iparos és kereskedelmi pályákat, hát néma megadásal türtük, mert azt mondták nekünk, hogy

nem türtük, antiszemitaéknak fog benézni a világ! Már pedig, mint magunk tartják, inkább vesszen el az egész Magyarország, csak hogy közületegyet is antiszemita hírébe hozzanak!...

De már azt, hogy összes fővárosi kerületeinkből kizárólag olyan zsidók legyenek a törvényhozók, akiknek már nem imponál sem a thora, sem a mohel, sem a tfilim, hanem istentagadásból s a haza fogalmának lábbaltiprásából élnek s mindent, amit századok kultúrája alkotott, fel akarnak forgatni nemzetgazdasági abszurditásaikért, ezt talán csak mégsem türtjük meg!

Lehet is, kell is tiszteletben tartani mindenkinek politikai hitvallását. De én azt hiszem, hogy a haza keresztény jellegének mindenekfelett való tiszteletben tartása még a koalíciós kormányra nézve is, sőt a nemzetre magára is sokkal kötelezőbb, mint bármi másféle vélemény szabadságának megbecsülése.

A szociáldemokrácia áramlata Magyarországon per eminentiam héber áramlat, vezetői héber, írói héber, képviselői héber, legszájasabb matadorai héber, maradjon is héber mindörökre.

De éppen e jellege miatt a szociáldemokráciával nem paktálhat senki sem a kormányból, sem az ellenzékben, mert a zsidó szociáldemokrata kezekbe jutott főváros, sajtó, parlament és országos közélet nem lesz többé magyar csak nyelvében, az is fogyatékosan. A nemzetközi héber, isten és hazatagadó áramlat a magyar nemzet hegemoniáját és tekintélyét semmivé teszi.

Mig a németet, románt, tót, szerbet, horvátot, orosz a magyarsággal egy politikai nemzeté forrasztja a kereszténység és a kereszténység érdekében vívott harcok ezeréves közös hagyománya, addig a zsidó szociáldemokrácia vezetés alá került magyarság forradalmi elemmé lesz, amelynek hegemoniára többé sem joga, sem ereje, sem képessége. A szociáldemokrácia sokkal veszedelmesebb ellensége a politikai magyar nemzet eszméjének, mint a nemzetiségek tulzásai, vagy a szláv gyürü fojtogató ereje.

Ezért nem lehet a szociáldemokráciával paktumot kötni árulás nélkül. Sohasem lehet.

Gedeon.

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testülyt, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar- köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkit
 „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche“

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerár-
 da. — Ára: üvegenként 4. — korona.

Minisztertanács. Tegnap délelőtt tíz órakor a kabinet összes tagjai a miniszterelnöki palotában dr. Wekerle Sándor miniszterelnök elnöklésével minisztertanácsra gyűltek egybe. Jegyzőként Márffy államt. szerepelt. A minisztertanács — értesülés szerint — mindazokkal a kérdésekkel foglalkozott, amelyek a képviselőháznak újból kezdődő ülésével összefüggnek. Azonkívül a legutóbbi minisztertanács óta felhalmozódott folyó ügyeket intézték el.

Magyar és horvát helységnevek. Eszékről jelenti egy táviratunk: A »Narodna Obrana« jelenti, hogy a horvátországi honvédsapatparancsnokság elrendelte, hogy a jövőben azok a horvát-szlavonországi helységnevek, amelyeknek magyar elnevezésük is van, horvát és magyar nyelven neveztesse, így például Zagreb Zágrábnak, Osjek Eszéknak, Karlovic Karlócának mondassék. A lap ebben az autonóm horvát helységnevtörvény megsértését látja.

Előkészületek a képviselőházban.

A képviselőház ma tartja első ülését, amelynek nagy jelentősége van a magyar parlamentarizmus történetében: gróf Andrássy Gyula miniszter betervezte az általános választó jogról szóló törvényjavaslatot. Erre a nevezetes eseményre nagyban készül az egész képviselőház. Jusch Gyula elnök a tegnapi délelőttöt a Házban töltötte s elintézte a távolléte alatt összegyűlemlt anyagot. S az egész idő alatt folyton egymást érték nála a képviselők, akik az iránt érdeklődtek, mi lesz holnap.

Az ülés valószínűleg rövid lesz. Délelőtt tíz órakor kezdődik s jó negyedórát el fognak foglalni belőle az elnök előterjesztései. Ezután következik a nagy pillanat: gróf Andrássy Gyula betervezte javaslatot. Az újrag itt az,

hogy a belügyminiszter *hosszabb beszédet is mond*, melyben kifejti javaslata alapelveit s körvonalozza a kormány álláspontját. Maga a miniszter fogja indítványozni a Ház egy régebbi határozatához képest, hogy *harmincegy tagu ad hoc bizottságot küldjenek ki*, mely a javaslatot a képviselőházi tárgyalás számára előkészítse.

Ma terjeszti be Wekerle Sándor miniszterelnök az *annexióról* szóló három szakaszos javaslatát is. Ezzel ki is merül a napirend s csak a munkarend iránt fognak határozni. Csütörtökre valószínűleg az ad hoc bizottságot választják meg.

Mivel az ülés szerdára esik, az interpellációk is esedékesek. Ezenre azonban csak egyet irtak be az interpellációs könyvből: Rakovszky Béla a külügyi helyzetről. Valószínű azonban, hogy lesznek újabb bejegyzések is.

Hogy a legközelebbi napokban már él-e a Ház e sürgősséggel, erről nem döntöttek még. Azonban valószínű, hogy mindenképpen folytatni fogják a tárgyalásokat, nehogy a képviselőház indemnitati nélkül maradjon. Arról, hogy a költségvetést is letárgyalják még karácsony előtt, alig lehet szó.

Jellemző a közönség érdeklődése, hogy már tegnap elkapták a holnapi ülés összes karzati jegyeit.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Holnap csütörtökre délután tartja november havi rendes közgyűlését Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága. A tárgysorozatból ugylátszik, hogy ez a közgyűlés lesz a tavasz óta a legélénkebb, nem csak azért, mert sok ügy kerül elintézésre, hanem főként azon okból, mert olyan nagyérdékű, a város életére fontos ügyek felett tanácskoznak, amelyek bizonyára sok időt vesznek igénybe.

A tárgysorozat a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1908 évi november hó 12 ik esetleg következő napjain mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanácstermében tartandó ülésen a következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.
2. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter leirata a nagyvárad városi vasut velencei állomásából kiágazólag kiépített iparvágányok forgalomba helyezése tárgyában.
3. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter leirata a kórház utcai vasuti hid kiszélesítése költségei tárgyában.
4. Kőszeg szabad királyi város közönségének a kenyér és hus árának szabályozása tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett felirata.
5. Sopron szabad királyi város közönségének a magyarországi gyűlés képviselő házához a közegészségügyi törvény módosítása s a közegészségügyi jog biztosítása tárgyában intézett felirata.
6. Pozsony- és Jász-Nagy-Kun-Szolnok-vármegye közönségének átirata az automobil közlekedés Országos egyöntetű szabályozása tárgyában.
7. A tiszántuli ref. egyház kerület püspöki beiktatására szóló meghívó.
8. Küldöttségi jelentés a Bihar Püspöki—Össi összeköttetés tárgyában.
9. A tanács, mint állandó választmány az 1907 évi zárszámadás vizsgálatára kiküldött bizottság jelentését s ezzel kapcsolatosan a házi pénztár s abban kezelt alapok és alapítványok 1907 évi zárszámadását tárgyalás végett betervezi.
10. A tanács a községi elemi és polgári iskolák 1908—909. tanévre készítette költség-előirányzatát betervezi.
11. A nyugdíjbizottság a nyugdíjalap 1909. évi költség-előirányzatát betervezi.
12. A tanács javaslata a fizetésrendezésről alkotott szabályrendelet pótlása s ezzel kapcsolatosan a polgári iskolai tanszemélyzet fizetésrendezése tárgyában.
13. A tanács előterjesztése Bihar megyei közokmány kitélepitése céljából átengedni kért kórház utcai temető területének átbecsajtása tárgyában.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Őszidőben.

Hej most pusztá igazán a pusztal! A tapsifüles nyul nem is tudná hol meghuzni magát, ha az őszi ugaron egy kis barázda nem akadna. De hát akad, bár ez sem nyugalomra való. Mikor az urasági tarlón kieresztik az agárfalkát, hát akkor nincs már a szegény nyulnak pihenése.

A régi betyár nóta azt mondja, hogy »lehullott a nyárfa levél, hová lesz a szegény legény!« De hát hová lesz a nyul? Terítékre kerül!

Bizony a régi magyar világban, mikor még nem osztották fel a sok járást, az agárrászó uri társaság három-négy rakásra valót is vitt haza a nyiresből.

A Dunántul különösen nevezetes volt a Bakony, Papod-hegy vidéke nyulászatairól. Ide jártak Somogyból és Zalából is az urak hajtásra. Haj milyen világ volt is akkor! Az Ányosok, Hunkárok és egyéb veszprémmegyei notabilitások unokái még most is regélhetnek róla. Különösen híres volt nyul, őz és szarvas bőségéről az akkori püspöki és káptalani erdő, de a szentgáli nemesek negyven-ezer holdas parcelláján sem lehetett áthajtani, hogy nyul ne került volna a kocsikerék elébe. A szentgáliak azonban nemes emberek voltak. Mátyás király udvari vadászai azért, ha kellett, ha nem, irtották a nemes vadat. Ki is pusztult egyelőre nyultól a szentgáli erdő.

Talán ebbe az időbe — a hetvenes évek közepébe esett, — hogy a szentgáli kuriálisok meghívták vadászatra Késmárky Jó-

zsefet az akkori veszprémi királyi törvényszéki elnököt. Kicsi, alacsony, sőt pupos ember volt az öreg, hanem kitűnő lövő.

Mind hiába! Anyira ki volt már akkor a szentgáli pagony irtva nyultól, hogy két napig nem került semmi terítékre. Ekkor gondolt a szentgáli bíró nagyot és merészet. A káptalani erdő zárt terület volt. Oda a méltóságos káptalani helynökség tudtán kívül puskás ember nem tehetett be a lábát. De mindegy. Nemes Antal szentgáli bíró Késmárky József törvényszéki elnökkel egyetemben bevezette az egész uri társaságot a káptalani tilalmasba. Ott volt Eötvös Károly is, aki akkor tájban királyi ügyész volt Veszprém vármegyében. Csaholtak a vizslák, ropogtak a puskák s hullt a tapsifüles halomszámra. Ekkor történt, hogy az egyik hajtó Jó János odaszólt a törvényszéki elnökhöz:

— Nagyságos uram szüntesse be a tüzelést!

— Miért?

— Mert gyün a káptalan erdőcsősze s észreveszi, hogy a tilosban orvvadászkodunk.

— Erre a leleplezésre szegény boldogult Késmárky József törvényszéki elnök ur, ledobva a puskáját kocsira ült s meg sem állt Veszprémig. Már mint hogy ő, a törvényszéki elnök — orvvadász! . . . Hanem Eötvös Károlyt mindez nem hozta ki hideg véréből. Ő tovább is vigan puskázott a »papokéből.« Így beszélte el nekem ezt az öreg Acs Károly, aki valamikor levéltáros volt otthon a vármegyében.

... Így őszi idő, levélhullás, pagonyjárás idején egyéb is eszembe jut a Bakony-

ból. A hol most a nagyhajmáskéri tüzértelep van, akkor juhlegelő volt. Fölötte ott koronázta a Balaton mellékét a nagy, szép erdő. Csupa cser, százados fák, melyek kiomlottak fejszeceapás nélkül. Alattuk ezerféle virág s a százóca is ott hozta szép kékes, hamvas gyümölcsét. Ő szépek voltak azok a százóca szüretetek, tudom a mai nemzedék nem éri mását. Fehér János ur a püspöki tisztartó két nap előtt kiküldte a falu asszony népét földi eper szedésre. Ezek le is szedték az izletes gyümölcsöt s szép falevelekre elhelyezték egy-egy bokor alá. Ott találtuk mi már készen a százóca csemegét, sőt meg is cukrozva, egy-egy bokor alján jótéle csopaki borral töltött buteliák társaságában.

De hát nem erről akarok most szólni, mikor csengő leány és asszony kacagásától volt hangos az erdő s az őz és szarvas csorda iramló lépésben menekült, a kökényesi patak zombékos partjáról.

Egyszer csak négyen mentünk ki vadászni. Én a gyerekeMBER, a plébános, az ispán meg Johan, az erdősz. Ez a Johan ugy szakadt ránk a hatvanas zsandárvilágból. Nagy vörös himlőhelyes cseh ember volt, de azután magyarrá lett. Azzá változtatta a Bakony lehelle s a Balatonnak ide is elhangzó morajlása.

A reggeli nagy vadászat után lepihentünk a patak partján a hegynek lankás oldalában. Hátunk megett ott volt a nagy sziklafal, melyet talán történelem előtti emberek karcoltak be csodás hieroglifekkel. Jóhán az erdősz hanyatt feküdt s talán hallgatta valami madár énekét, amit az csicsergett élettársának:

— Csiri édes párom . . .
— Csiri kis fiókám . . .

14. A tanács javaslata a Szent László-téri Körös-híd kicserélése és a Széles-utcai Körös-híd építése tárgyában.

15. A tanács javaslata a várad-velencei Templom-téri hid építése tárgyában.

16. A tanács javaslata az iparossegédek továbbképző tanfolyamának államosítása ügyében.

17. A tanács előterjesztése dr Berkovits Ferenc és Társai által a Gyermekkorházban ápolt szegény beteg gyermekek gyógyszer szükségletére 1000 korona segély megadása iránt beadott indítványra.

18. A tanács javaslata Keszthelyi László és Társai által megvásárolt s az ort. izr. templom mögött fekvő telkek visszavétele iránt,

19. A tanács előterjesztése a városi földek haszonbérbe adásáról megtartott árverés eredményéről.

20—31. A tanács előterjesztése a különféle munkálatokra megtartott árlejtés eredményéről.

32—34. Köztérvelési ügyek.

35. A tanács előterjesztése Rác Jakab és Társainak a Jókai-utca megnyitására vonatkozó kérvénye tárgyában.

36. A tanács a gépkocsi közlekedésről szóló szabályrendeletet tárgyalás végett beterjeszti.

37. A községi elemi iskola költségvetésével szükséges póthitel engedélyezésére vonatkozó előterjesztés.

38. A tanács előterjesztése a legutóbb beválasztott tanítók drágasági pótlék iránti kérvénye tárgyában.

39. A tanács előterjesztése a Biharmegyei és Nagyváradi régészeti és történelmi egyletnek a járdaköltség elengedése iránti kérelmére.

40. A tanács előterjesztése Balogh Dömötől bérelt iskola helyiségek bérleti szerződésének 1909. november 1-ig leendő meghosszabbítása iránt.

41. A tanács előterjesztése dr Lengyel Zsigmond által a végrehajtási novella módosítása iránt beadott indítványra.

42. A tanács előterjesztése Imre Mihály által árusátor felállítása iránti kérelmét megtagadó véghatározat ellen beadott felebbezésre.

43. A polgármester előterjesztése a központi választmány megalakítására határidő kitűzése iránt.

— Árnnyazzon be a lomb.

— Altasson az orkán . . .

Azután maga is elszunnyadt, két nagy karját kitarva, mint valami földön fekvő kereszt. Ekkor a tanítónak valami esett az agyába. Addig keresgélte a patak partján, míg a zöld zombékok között rátalált két vizityuk tojásra. Ekkor ezekre föltörve beleöntötte a Johán két nyitott tenyerébe. Miután pedig kiszedte a jáger puskájából az éles töltényeket, elkezdte annak az orrát vadcsalán levelével csiklandozni. A Johán felriadt. Két tojásos tenyerével odakapott az arcához és jól bemaszatolta. Harsány kacagás lett erre. A tanító ur futott, de az erdész nem vette tréfára a dolgot. Felkapta puskáját, utána lött: Durr! Durr! A tanító tette magát mintha eltalálták volna. Lebukott az avarra. Ekkor a többiek rákiáltottak az erdészre.

— Gyilkos! Gyilkos! Agyonlőtte!

A sziklás hegyoldal, a fák mind visszahangozták:

— Gyilkos! Gyilkos!

A Johan most kapott csak észhez. Fájdalmas kiáltás hörgött ki a melléből.

— Megöltem annyi nevetlen gyermeknek az apját!

Persze, hogy a tanító azután feltámadt. Estefelé már nagy vigasság is volt a Kökényesi csárdában, ahonnan kihangzott a zirezi ország-utra a régi dunántuli nóta:

— Sárga csikó, sárga . . .

— De sáros a lába! . . .

*

Őszi idők jöttén vissza száll a lelkem a vidéki világba. Oly szép is volt akkor. Soha nem lesz nekem ilyen szép világom!

— Bessenyei. —

44. A polgármester előterjesztése a közgazgatási bizottság kebeléből folyó év végével kilépő öt tag választására határidő kitűzése iránt.

45. A polgármester előterjesztése a Széles Lajos elhalálása folytán üresedésbe jött törvényhatósági bizottsági hely betöltésére választási határidő kitűzése s választási elnök kiküldése iránt.

46. A polgármester a folyó év III-ik negyedében tartott váratlan pénztárvizsgálatról szóló jelentését beterjeszti.

47. A tanács Zsuelászkú Sztoján és társa bolgár kertészekkel kötött haszonbéri szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

48—56. Kegydíj-, nyugdíj- és előlegűgyek. Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatba nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bár ki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1908. évi november hó 7-ik napján.

Bordé Ferenc,
főjegyző.

Miből keletkezett a deficit?

A főszámvevő megokolása.

Részletesen ismertettük a Nagyváradi város múlt évi zárszámadásának átvizsgálására kiküldött bizottság jelentését, melyben rámutatnak, hogy mi okozta a 62,000 korona deficitet s egyes tisztviselők minden engedély nélkül 26000 korona tulkiadást idéztek elő.

A bizottság jelentésére Ragány János főszámvevő beterjesztette észrevételeit s felvilágosításait.

A főszámvevő abból indul ki jelentésében, hogy a kiküldött bizottság a deficit okán kizárólag a hiteltulépést s az előirányzaton kívüli tulkiadást veszi, mely 229,023 korona 94 fillér.

Egy kimutatást terjeszt be a főszámvevő, amelyből kitűnik, hogy a deficit részben az egyes rovatoknál jelentkező bevételi csökkenésekből is keletkezett.

Hogy a 62000 korona deficit miből állott elő, a főszámvevő két nagy tételre utal, amelyek együttes összege megközelíti a deficit összegét. És pedig:

1. A törvényhatóság különféle kiadási rovatokon együtt 32629 kor. 74 fill. póthitelt engedélyezett, amelyet a kormány is jóváhagyott;

2. a törvényhatóság, azon hiszemben, hogy az év folyamán a csatornázási szabályrendelet életbe lép, egyes háztulajdonosok részéről az 1906—1907. évre csatornázási járulék címén, visszamenő kötelezettséggel, a költségvetésbe 28249 korona bevételt vett fel, azonban ezen összeg nem folyt be, mivel a szabályrendelet nem lett jóváhagyva. Ez a két tétel tehát együtt 60.878 kor. 74 fillér. Ezekre a zárszámadás bemutatásánál nem hivatkozott a főszámvevő, mert azt hitte, hogy a deficit annyira előrelátható, miszerint keletkezését indokolni sem kell.

E tekintetben utal a főszámvevő arra, hogy már az 1907. évi költségvetés megállapításakor felhatalmazta a közgyűlés a polgármestert, miszerint akár a házipénztárnál, akár a villamos alapnál netán mutatkozó hiányok fedezetéről függő kölcsön útján gondoskodjék.

De még tovább megy a főszámvevő. Rámutat, hogy ő az 1907. évi költségvetésnél pótdadó-emelést kívánt, de a szakbizottságok és a közgyűlés amíg a bevételeket emelte, a kiadási tételeknél töréseket eszközölt. Az ő ja-

vaslata ellenére így megállapított 1907. évi költségvetés jóváhagyásánál a miniszter nyomatkosan rámutatott, hogy a költségvetés irreális s figyelmeztette a várost, hogy esetleges bonyodalmak elkerülése érdekében a megállapított szükségletek kielégítése esetleg pótköltségvetést igényel.

Felemlíti továbbá a főszámvevő, hogy az elmúlt év első feléről mikor bemutatta a házipénztár kimutatását, amely már deficitet tüntetett fel, a törvényhatóság őt utasította, hogy a házipénztár kezelését kísérelje figyelemmel s a harmadik negyed eredményéről készítsen kimutatást, valamint mutassa ki, hogy az év végén esetleg minő deficit várható s a hiánynak az 1908. évi költségben leendő fedeztetésére tegyen javaslatot.

Ezen utasításnak eleget tett s 48920 korona vélt Deficitet mutatott ki; egyben azon javaslatot tette, hogy ezen deficit fedezését vegyék fel az 1908. évi költségvetésbe.

Hogy a deficit köztudomású volt, ezt igazolja az a körülmény, miszerint a törvényhatóság akként határozott, hogy az 1907. évi deficit törlesztésére az 1908. évi költségvetésbe 10.000 koronát vesz fel s utasította a tanácsot, miként a deficit fedezésére szolgáló kölcsön iránt az 1907. évi zárszámadásokkal egyidejűleg tegyen javaslatot.

Mindezekből kétségtelennek tartja a főszámvevő, hogy a deficitet az idézte elő, miszerint a közköltő telemelésének elodázása végett az 1907. évi költségvetés irreálisan lett megállapítva.

A kiküldött bizottság jelentésének az egyes rovatok tulkiadásaiért, különösen a szabályszerű igazolás nélküli rendelkezésekért és utalásokért teljesített kiadásokra részletes felvilágosítást a főszámvevő nem nyújthat, mert a megfelelő naplótételekre a jelentés szövege nem terjeszkedik ki.

A kiküldött bizottságnak a számvitel ellenőrzésére és a számadások áttekinthetőbökké tételére vonatkozó javaslatait nem tartja elfogadhatóknak, mert sok bonyodalommal, szabályok megváltoztatásával járna, hanem adja ki azokat a törvényhatóság a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottságnak.

*

A főszámvevő felvilágosító jelentése kétségtelenül igazolja, hogy a deficit bekövetkezését előre látta a törvényhatóság, azonban a szabályszerű igazolás, felhatalmazás nélkül kiadott 26.000 koronára vonatkozólag nem nyilatkozik, hanem elűti a kérdést.

Ha ezt a 26.000 koronát önkényűleg nem adják ki, a deficit annyi se lett volna, mint amennyit hozzávetőleg kimutatott évközben a főszámvevő; ugyanis, amíg ő 49.000 koronára tette a várható deficitet, az a 26.000 korona levonásával csak 36.000 korona lett volna.

A bizottság jelentéséből az is kitűnik, hogy a 26.000 korona felhatalmazás nélküli, tehát jogtalan kiadásból 23.000 koronát a főmérnök kerített a város nyakára. A törvényhatóságnak kötelessége, hogy az ilyen dolgokat a jövőben lehetetlenné tegye a főmérnöknek.

A nagyváradi kulturpalota.

Városunkban alakulóban van egy közművelődési egyesület, melynek Glacs Antal főispán az elnöke. Az egyesület alakítási munkálatai most folynak nagy ambícióval. Mint már a mozgalom kezdetén úgy most is hangzotat-

juk, hogy Biharmegyében nagyon célszerű egy közművelődési egyesület felállítása, mert hisz ennek kapcsán a kultur intézmények egész sorozata megvalósulhatna. Ez pedig sokkal nagyobb jelentőségű lenne, ha Biharmegyében nem egy másik kultúregyesület osztálya, hanem egy teljesen önálló Biharmegyei Magyar Köz- művelődési Egyesület alakulna meg. Különb- hisszük, hogy ezen óhajunk előbb utóbb meg is fog valósulni és a további mozgalom már ily irányu is lesz.

A kultur egyesület programjában többek között szerepel a kulturpalota és a népkönyvtár is. A mozgalom vezetősége a kulturpalota megvalósítására vonatkozólag igen szép reményekkel kecsegtet. Az egyesület magas befolyásai révén ugyanis ki tudja vinni, hogy az állam lényeges anyagi és erkölcsi támogatásával a kulturpalota és népkönyvtár felállítását megvalósítsa.

A legutóbbi mozgalom, mely a kulturpalota érdekében indult meg a törvényhatósági tagok sorában, nagyon helyes volna, ha egyesülne a Glac Antal főispán vezetése alatt lévő egyesület intézőségével. Így legalább együttes erővel s nem szétforgácsolódva harcolnának közösen a közös ügyért.

A kulturpalotai mozgalom vezetői legujabban a törvényhatósághoz fordultak, hogy a kulturpalota minél előbb megvalósuljon.

Az indítvány aláírói ugy kontemplálják a dolgot, hogy az állami iskolák felállítása és az államsegély felemelése által évenként 18—20000 koronával lett kevesebb Nagyvárad tanügyi kiadása. Ezt az összeget lehetne kulturpalota létesítésére fordítani, melyben a zeneiskola is ott-hont nyerne.

A mi véleményünk szerint a kulturpalota kérdése legcélszerűbben a Muzeum-egylettel kapcsolatban oldható meg. Ott van szép nagy telek, lehet tetszés szerint építkezni. Az, hogy nincs a központban, nem akadály. Előtte megy el a villanyos, de különben is a kultúra nem a zajt, hanem a csendet szereti.

Az indítványt legközelebb fogják benyújtani a városához.

Nagy vasuti szerencsétlenség a fővárosban.

Tegnap délelőtt nyolc óra felé megismétlődött a nyugati pályaudvaron az, ami tavaly őszkor a keleti indóház földött pályaudvarán volt. Egy személyvonat lokomotívja teljes erővel nekifutott a sínpar végén fölállított ugynevezett baknak. A szemben álló két ütköző összekerült a mozdony két ütközőjével, a bakot a mozdony darabokra tördelte, míg maga a lokomotív első része, amelyet már nem lehetett megállásra fékezni, egy méternyi magassáig emelkedett. A vonaton ülők között óriási ijedelem volt. Többnyire már a kocsik ajtajában és a folyosókon álltak, hogy minél hamarabb elhagyják a vonatot. A hatalmas ütés a lefelé készülöket a kocsik falaihoz és egymáshoz ütötte, úgy hogy tizennégyen a mentők segítségét voltak kénytelenek igénybe venni. Közülök ketten súlyosan meg is sebesültek.

A vasuti szerencsétlenségről alább adjuk részletes tudósításunkat:

A Párkány-Nánáról hajnali négy óra 53 perckor induló 217. számú személyvonatnak már utközben nagy késése volt. A tegnapi leestet nagy havat sok helyről nem lapátolták el, a hó ma reggelre megfagyott és a vasut ilyenképpen nem tarthatta be a kellő menetsebességet. Már Szobon hosszú ideig vesztegelt és Vácig nagy késéseket szenvedett. Az utvonat innen Budapestig azonban tiszta volt és a vonatvezető ezen akarta némileg pótolni a Párkány-Nánától Vácig megtörtént késést. Gyorsvonatu sebességgel ment, de így is későn jött, mert a hét óra öt perc érkezési időre jelzett

vonat néhány perccel nyolc előtt volt a nyugati pályaudvaron.

A vonaton ülők, különösen sok gyümölcsárús és deák, akik Rákospalotáról és Ujpestről igyekeztek a fővárosba, már a folyosón és az ajtóknál várták, hogy a késéssel beérkezett vonatról minél hamarabb leszállhassanak, amikor hirtelen iszonyu erővel a megálló helyen nekivágódott a vonat a baknak.

Az utasok között, akik nagy szerencsétlenségtől tartottak, óriási ijedelem ütött ki. Jajveszélés, sírás, szitkozódás hallatszott mindenfelől. A kocsikban összezuzott tagokkal cihelődtek le vérrel borítottan az emberek, ami különben a várakozó publiikumban okozott nagy ijedséget.

Az inspekciós tiszt nyomban mentőkért telefonált. A mentők nagy apparátussal néhány perc múlva a helyszínén voltak és hamarosan segélyt nyújtottak a következő sebesülteknek: Fuchs Antal 45 éves vasuti ellenőr Bakhó Gyula 32 éves vasuti hivatalnok, Pächtigen Ödön 14 éves tanuló, Reiner Gizella 16 éves tanuló, Vitthalm Lajos 49 éves vasuti tisztviselő, Kiss Antal 22 éves cipész, Uhlarik Nándor 58 éves dijnok, Eszéki Olga 15 éves tanuló, Fenyves Lajos 25 éves hivatalnok, Kubinyi Béla 27 éves hivatalnok, Verebes Józsefné 27 éves, földmives felesége. Igyefalvi Vitéz Hermin 14 éves tanuló és Veszlovsky Margit 15 éves tanuló.

A segélyt nyújtottak közül Vitéz Hermin és Verebes Józsefné kivételével sérüléseiknek bekötése után saját lábukon hagyták el a pályaudvart. Vitéz Hermin Rákospalotára, míg Verebes Józsefnét a Rókus-kórházba vitték a mentők. Mindkettő állapota súlyos, de nem életveszélyes.

UJDONSÁGOK.

* **A Kath. Kör Pius-ünnepélye.** A Kath. Kör irodalmi és művészeti bizottsága tegnap ülést tartott, melyen megjelentek dr. Karácsonyi János, Novotny S. Alfonz, dr. Hoványi Gyula, dr. Vucskics Gyula, dr. Imrik Gusztáv, dr. Krüger Aladár és Bodnár János. A szakosztály megállapította a november 29-én tartandó Pius-ünnepély műsorát a következőkben:

1. Pápai himnusz, éneklí a férfikar.
2. Elnöki megnyitó, tartja *Dus* László.
3. Szavaltat, előadja *Posta* Mariska.
4. Ünnepi beszéd, tartja *Szilágyi* Dózsa.
5. Erdősi: Ünneplem a pápát, szavalja *Popity* János.
6. Himnusz, éneklí a férfikar *Belezna* Antal vezetése mellett.

Behatóan megvitatta a szakosztály a tél folyamán rendezendő Uránia-előadások módzatait is s erre vonatkozólag a ma esti választmányi ülés elé részletes javaslatot terjeszt.

* **Megtagadta a miniszter.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a községi leányiskolánál egy kézimunka-tanítónői állást akar szervezni s a kézimunka-tanítónői állás javadalmazásának kiegészítésére kérte a kultusz-minisztertől a tanítónői állások után törvényben biztosított évi 1000 korona államsegély engedélyezését. A miniszter most értesítette a Nagyvárad városát, hogy a kérelmet nem teljesítheti, mert a fizetés-kiegészítés csakis önálló osztályvezető rendes tanító és tanítónő-állomások részére engedélyezhető.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. tábla elnöke a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe *Zakariás* Gyula deszei lakost, végzett joghallgatót ideiglenes minőségű díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

* **Járásbiróság Érmihályfalván.** *Érmihályfalván* Biharmegye egyik legnagyobb községében és járási székhelyen nincs járásbiróság. Már régebben mozgalom indult meg,

hogy a község részére járásbiróságot eszközöljenek ki, azonban ez a mozgalom úgy látszott, hogy leszereléssel végződött, mert nyomán az érmihályfalvai járásnak feldarabolását és egy részének Szatmárvármegyéhez leendő csatolását hangoztatták. Így az ügy tényleg megfenekelt. Mint értesülünk most illetékes helyről ígéretet kaptak a mozgalom vezetői, hogy Érmihályfalva a közeljövőben megkapja a járásbiróságot. Az új járásbiróság a szatmári törvényszékhez tartoznék a jelenlegi terv szerint, azonban nagyon valószínű, hogy ez a kérdés egyszerre lesz megoldva a nagykarolyiak kérelmével tudniillik, hogy Nagykaroly törvényszékét kapjon. Ez esetben az érmihályfalvai járásbiróság a nagykarolyi törvényszék kötelékébe fog tartozni.

* **Egy főuri család ajándéka.** A gróf *Bethlen*-család és gróf *Zichy* Ödönné vallásos buzgalomból és bőkezűségéből az élesdi róm. kath. plébánia-templom becses és értékes ajándékhoz jutott. Gróf *Bethlen* Aladárné egy értékes szép piros selyem miseruhát, id. gróf *Zichy* Ödönné pedig egy drága, remek himzésű fehér miseruhát juttatott a plébános utján a templomnak. — Ugyancsak ezzel egyidejűleg *Bethlen* Irma grófnő egy sajátkezűleg festett művészi becsű s remek képet adományozott a templomnak, amely az Isten anyját ábrázolja, ölében a kisdéd Jézussal. Az áldott szívű hölgyeknek, akik már korábban is drága és szép ajándékokban részesítették az élesdi templomot, az egyház plébánosa ezuton is forró köszönetet mond.

* **Asztalosmunkások sztrájkja.** A *Réh* Ferenc asztalos ipartelepén dolgozó 14 munkás ma bejelentette, hogy sztrájkba léptek, mert nevezett munkaadó a vele kötött kollektív szerződést megszegte azzal, hogy *Nagy* Lajos debreceni születésű szervezeten munkást tiltakozásuk dacára alkalmazta. *Nagy* Lajos erre igazolta, hogy szervezett munkás volt, csupán 3—4 hónap óta, mióta a vidéken dolgozik, nem fizette be a tagjárulékokat. A főkapitány összehívta ez ügyben a békéltető-bizottságot.

* **Nagy havazások a megyében.** Több helyről jelenti tudósítónk, hogy tegnap éjszaka és a tegnapi nap folyamán nagy havazások voltak. Így a többek között a margittai járásban oly nagy a hó, hogy a margitta—tasnádi-ut építési munkálatait e miatt be kellett szüntetni. Sok helyen még most is száron van a szőlő, mert a havazás félbeszakította a többször abban hagyott szüretelést. Beéről is nagy havazás hírért vettük, hol a hegyeken még most is esik.

* **A kazángőz áldozata.** A városi vízműtelep egyik régi szorgalmas s megbízható alkalmazottja tegnap éjjel borzalmas módon esett hivatásának áldozatává. *Tóth* Sándor a városi vízműveknél volt alkalmazva mint kazánfűtő. *Tóth* már évek óta teljesíti hivatását s munkájával felelősséget teljes bizalmát és elismerését érdemelte ki. Rendszerint huszonegy órás szolgálatot szokott a gép mellett teljesíteni s ezután váltja fel másik munkástársára. Egész nap fűtötte az óriási kazánt. Munkája közben semmi különöset nem érzett. Este 7 óra tájban egyszerre rosszul lett; szokatlan szédülésről és gyomorfájásról panaszkodott a körülötte dolgozóknak. Előbb azt hitte, hogy baja csak futólagos s tovább akarta folytatni a munkát. E szándékában azonban állapota megakadályozta, mert gyomorfájása és szédülése annyira erősödött, hogy el kellett távoznia a kazán mellől. Távozásáról jelentést tett az igazgatóságnak, mely megadta rá az engedélyt. *Tóth* a kazán mellől egyenesen a gépház szomszédságában lévő lakására ment, ahol lefeküdt. Állapotát még akkor sem tekintették komoly- nak s nem vettek orvosi segélyt igénybe. Teg-

napelőtt este azonban egyszerre igen erős görcsrohamok fogták el. Családtagjai már ekkor ijedten futottak orvosért, aki csillapító szereket adott be a szerencsétlen embernek. Tóth az orvosától látszólag megnyugodott s görcsei nem kizárták, sőt nyugodtan el is aludt. Tegnap reggel Tóth családtagjai, akik vele egy szobában aludtak, korábban ébredtek fel a szokottnál és a még mindig alvó Tóthot költemi igyekeztek. Borzalmas látvány tárult ekkor elbük. Tóth ott feküdt élettelenül az ágyon. Arcán és testén iszonyu kinok nyomai látszóttak. A halálesetről nyomban jelentést tettek az igazgatóságnak, mely megindította a vizsgálatot. Ez ideig megállapították, hogy Tóth a kazánban keletkezett gázok kiömlése következtében gázmérgezést kapott s ez ölte meg. A szerencsétlen ember sorsa ismerősei körében mély sajnálkozást keltett.

* **Tűz a vidéken.** Margitáról telefonálja tudósítónk, hogy a járáshoz tartozó Királyi községben tegnap este tűz pusztított. A tűz öz. Rámocsi Gáborné házában ütött ki s elhamvasztotta a lakóházon kívül a mellékhelyiségeket is, valamint az összes felhalmozott takarmányokat.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

* **Weber Testvérek** Kabát, Alj és Blous különlegességei nagy választékban megérkeztek. Telefon 684.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Bánk Bán.
Csütörtök: Szerencse fia. (Ujdonság.)
Péntek: Szerencse fia.
Szombat: Szerencse fia.
Vasárnap: d. u. Görög rabszolga, este: Tolonc.

Bánk-bán. Ma este ünnepi előadás lesz; Katona József születésének évfordulója alkalmából a nagy író nagy műve kerül színre. A »Bánk bán« előadását a Katona József emlékért megillető ünnepi érdeklődés várja.

A Tolonc. Vasárnap este Tóth Ede régi jó Toloncával a népszínmű vonul fel Szigligeti színpadára. Ez a töröl metszett magyar zamatu, magyar levegőjű, sok-sok sikert, őszinte ünneplést látott színmű elsőrendű szereposztásban fog menni. A tolonc briliáns szerepét Károlyi Leona játssza s a többi szerepek is mind jó kezekben vannak. Tóthné, Batizfalvy Elza, Sik Rezső, Krasznay, Asszonyi, Deésy és Hajnal jutnak pompás alakításokhoz. A Tolonc bizonyos, hogy régi varázsával most nagy közönséget fog a színházba vonzani.

TANÜGY.

A Szabad iskola első előadása. A Biharmegyei Népművelési Egyesület szabad iskolája f. hó 8-án tartotta első előadását a közs. polgári fiúiskola II. emeleti zenetermében. Előadók voltak: dr. Kovács S. János igazgató, aki a népköltészetéről és Varga Gábor tanár, ki a balkán kérdéssről érkezett. A népköltészetéről szóló előadás rövid foglalata a következő: A népköltés a nép szellemének terméke. Hatása minden irodalomban a természethez való visszatérést jelentette s megkezdte a realizmus diadalát. Amint a figyelem a nép sorsa felé fordul, a népköltés iránt is mindenütt fölébred az érdeklődés. Jellemző Petőfi mondása: Ha a nép uralkodni fog a költészetben, uralkodni fog a politikában is. A népköltés fő sajátosságai: a gondolatritmus, a drámai elevenség, a termé-

zetnek az érzésbe olvasztása, az eszmetartás, a kérdés és a rá adott felelet. A történeti események közül Mátyás kora, a török és kuruc világ és a 48-as események voltak népköltésztünk legnagyobb és legmélyebb hatással. Eme korbéli dalaink középpontja Kossuth Lajos. Az előadást a daloknak helyzetdalok szerinti felosztása fejezte be. Az előadó a legjellegzetesebb népköltési termékeket alkalmas helyeken beleszóta a fejtegetésbe. Varga tanár kiindulva a Balkán-félszigeten most lefolyó változásokból és forrongásokból, ismertette a balkán ország földrajzi, társadalmi és politikai viszonyait és visszavezette alakulásukat a berlini kongresszusig. A legközelebbi előadás az előadó folytatni fogja a berlini kongresszustól fogva és ismerteti ennek előzményeit.

EGYESÜLETEK.

Szent Vince Egylet Nagyváradon.

Egy esztendeje már, hogy Nagyváradon is megalakult a keresztény charitasnak egyik legszebb alkotása, a Szent Vince-Egylet. Csendben, zaj nélkül, de lelkesen ment a megalakulás, tagok is jelentkeztek bőségesen, de egy kis akadály került az új egylet útjába. A belügyminisztériumban sokáig hevert az alapszabály s végre is úgy küldték le azt, hogy jobb lenne rajta valamit igazítani. Nem valami lényegbe vágó dolgot kívánnak, csak amolyan formalitásokat. Pontosabban meg kellene határozni, hogy a gyűlések mikor határozatképesek, — jobb lenne, ha a tisztviselőket nem az elnök nevezné ki, hanem a közgyűlés választaná — ilyen és hasonló észrevételek merültek fel. Ez az alapszabály meg volt ugyan már többször erősítve, hisz egyszerű másolata a budapesti Szent Vince-Egylet alapszabályainak, de most, úgy látszik, valami új ember kezébe kerülhetett, aki pontosabban akarja körülbástyázni az új egyleteket. Meglesz ez is. Vasárnap délelőtt 11 órakor a Kath. Kör helyiségében gyűlést tart a Szent-Vince-Egylet s ezen fogják tárgyalni az alapszabályok kívánt módosítását.

A Katholikus Kör választmányi ülése. A Katholikus Kör ma este hat órakor — és nem mint tegnap jeleztük fél hatkor — választmányi ülést tart. Az ülés a Kör helyiségében lesz.

TÁVIRATOK.

A balkáni események.

Berlin, november 10. Cettinéből jelentik a Berl. Tgblt.-nak: Vukotics tábornok, kit nemrég különös misszióval Belgrádba küldtek, tegnap Konstantinápolyba utazott.

Cettinje, november 10. Montenegró legdélibb, a tenger és a skutarii tó közt fekvő sarkában egy csapat osztrák-magyar katona Spizából jövet átlépte a montenegrói határt, de a montenegrói határőrök visszaszorították őket. A montenegrói kormány az eset miatt Bécsben panaszt tett.

A bosnyák-szerb határról.

Krakó, november 10. A »Nova Reforma« című újság jelenti Przemysből, hogy Podbynszki ottani kereskedő ma táviratot kapott, hogy fiát, aki jelenleg a 10. ezred 4. századában egy szerb határ melletti helyőrségben szolgál, egy szerb katona agyonlőtte. Közelebbi adatok hiányzanak.

Saloniki, november 10. A plevjei török katonai parancsnok a szerb határon észlelhető gyanus csapatmozdulatok miatt erősítést kér. Az osztrák-magyar csapatok szombaton a szerb határ mentén Visegrádig nyomultak előre. Nemsokára ezután a távolból fegyverropogás hallatszott. Plevljében azt hiszik, hogy az osztrák-magyar csapatok egy szerbiai bandát, mely a határon betört, visszaűztek Szerbiába.

Az orosz cár üdvözlése

Pétervár, november 10. Az orosz cár Alexandrovics nagyherceget bizta meg Ferenc József császári jubileumának alkalmából a cári üdvözlés átadásával. A nagyherceg a legközelebb megjelenik a császár előtt, hogy a cár üdvözlését közvetítse.

Perzsiái állapotok.

Pétervár, november 10. Az orosz cár figyelemmel kíséri a perzsa eseményeket, Fegyveresen nem avatkozik a dologba egyelőre. Mihelyest azonban a Selsitzi orosz alattvalók veszélyben forognak, azonnal orosz csapatokat küld védelmükre.

Szerbia új ágyui.

Belgrád, november 10. Ma Belgrádba a Schneider-téle gyárból 16 waggon ágyut szállítottak. A napokban még 40 waggon ágyut várnak.

Lefoglalt dinamit-szállítmány.

Brassó, november 10. Ma egy 6000 kg¹ dinamit szállítmányt sikerült lefoglalni a rendőrségnek. A szállítmány Romániába volt irányítva, azonban nem volt kiviteli bárcával ellátva. A háborús világban nincs kizárva, hogy a dinamit Szerbia részére lett volna szállítva.

Nagy verekedés a bécsi egyetemen.

Bécs, nov. 10. Ma reggel az egyetemen nagy verekedés volt a német és zsidó egyetemi hallgatók között. A rendőrség tehetetlen volt. Több sebesülés történt. A rendet csak dél felé állították helyre.

Általános sztrájk Fiumében.

Fiume, november 10. Ma 15 ezer munkás állott sztrájkba. Délután 3 órakor a sztrájkolóknak gyűlést tartottak, melyen az általános választói jog és a bérmozgalmakról volt szó.

Igazságszolgáltatás.

Különös árverés.

A régi végrehajtási törvény hiányosságának fényes példája játszódott le tegnap a törvényszék árverelő helyiségében. Egy nem régen dús gazdag, de ma már teljesen tönkrement nagyváradi család összes vagyonára, egy emeletes házra és két szőlőre volt kitéve az árverés, melyen számos érdekelt pénzintézet igazgatói és sok venni szándékozó megjelent. Az összes kétszáz ezer korona értékű vagyon ugyanannyi adóssággal van megterhelve, mindenkinek érdekében állott tehát az árverés megtartása, hogy a késedelem esetén felszaporodó kamatkövetelését el ne veszítse. Az árverés az egyik szőlő eladásával kezdődött, melynek kikiáltási ára 2400 korona volt, de még negyvenezer koronát. A hitelezők bámulatára feláll Keledi József ügyvéd és valami Jámbor Mihály nevű

egyen nevében a szőlőért *négyszázezer* koronát ígért. Miután ebből minden adósság kitelnek, az árverést be kellett szüntetni. Világos, hogy Jánbornak eszeágában sincs a 240 kor. bánatpénzen felül csak egy fillért is kifizetni, az egész dolog az árverés megakasztására szolgált. Az új végrehajtási törvény szerint ez esetben a bánatpénzt negyvenezer koronára kellett volna kiegészíteni, tehát a hitelezők ily módon való kijátszása lehetetlen lett volna. Az eset különben jogászörökben nagy felháborodást keltett s valószínűleg alkalmunk lesz még foglalkozni a dologgal ebben a rovatban.

Megrágalmazott községi pénztáros. Tamásdán történt, hogy *Csordás* Tivadar ottani lakos megrágalmazta nyilvánosan *Sándor* Bálint községi pénztárost azzal, hogy több adót hajtott be rajta, mint amennyit fizetnie kellett volna. 7 napi börtönrre ítélték. Elnök *Petroz* Zoltán dr, ügyész *Lázár* Márton dr voltak.

Zsaroló kocsis. Nizsalovszki Endre törvényszéki bíró Biharfüredre akarván menni, Belényesen leszállt a vonatról, hol két fiákeres toladó szolgálat készséggel kapkodta el a bíró csomagjait. Nizsalovszki azt gondolta, hogy hordárok viszik pakjait. Azonban mikor a kocsira ült Szabó József kocsis, ki két pakot a maga kocsijára vitt, nem akarta leadni azokat, követelvéni 1 koronát kártérítés fejében, mert ugymond ő más fuvart kapott volna. Csendöröknek kellett közbe lépni, hogy rendet csináljanak az akaratos kocsisal. 7 napi fogházra ítéltetett. Elnök *Petroz* Zoltán, ügyész *Lázár* Márton volt.

Megvesztegetés. A mult sorozás után történt, hogy *Bagosi* Sándorné, nagyszalontai lakos törvényes módon, többször megfolyamodta, hogy fiát, Sándort, ki a 37. ezredhez lett besorozva, kiszabadítsák a katonáskodás alól, azonban eredményt nem ért el. Ezután az asszony egy levelet irt *Edelmann* Lajos hadkiegészítő parancsnokhoz cs. kir. őrnagyhoz, melyben kéri az őrnagy protegálását, melynek ellenében 300 koronát kész adni neki. A kir. törvényszék *Petroz* Zoltán dr elnöklete alatt *Bagosi* Sándornét 10 korona fő- és 5 korona mellékbüntetésre ítélte. Ügyész *Lázár* Márton volt.

NYILTTÉR.

Dr. Mayer László

városi tiszti orvos

lakását: Nagy Sándor-utca 1. sz. alá I. em.

helyezte át.

Dr. Rezső Mór
ügyvédi irodáját

Színház-utca 4. sz. (dr Adorján-féle ház) I. emeletére helyezte át.

Pick Steiner S.

hegedűművész,

Koller Tóny

udvari operaénekesnő által,

A Kereskedelmi Csarnok
disztermében f. hó 14-én

≡ SZOMBATON ≡

tartandó

hangverseny műsora:

- I. *Mozart A. V.*: 5. sz. Koncert. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.
- II. *Rossini*: Rosini Aria a Sevillai borbély c. operából, előadja *Koller Tóny*, udvari operaénekesnő.
- III. *Zongorajáték. Goldschmied Richard*.
- IV. a) *Ambrosio*; Romancz. b) *Sarasate*: Tarantella, hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.
- V. a) *Behm A*: Jean Renand ó francia b) *Strauss*: Reggel. c) *Hinrich*: Hercegnő. Előadja: *Koller Tóny*.
- VI. *Saint Saens*: Rondó Capriccioso. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.
- VII. a) *Massenet*: Gavotte: a) *Taubert*: Madár az erdőben. c) Van Eyken: Judith győzelmi dala. Előadja: *Koller Tóny*.
- VIII. *Vagner*: Albumblatt. *Naches*: Czigánytánc. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*. Zongorán kíséri: *Goldschmid Richard* ur.

Kezdeté este fél 9 órakor.

Jegyek: 5, 3 és 2 kor. előjegyezhetők **SEBŐ IMRE** könyv- és papirkereskedésében Rákóczi-ut,

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

42.

A rektor a kis kertbe vezette Török Lehel, ez végig ment az agyagos ösvényen a kapuig, aztán visszatérve, fontoskodó arccal kérdezé:

— Nos, mit lát kelmed?

— Mit lássak?! Látom a növényszárazakat a cserepekben.

— De mit lát még? — kérdé Lehel jelentékenyen.

— Látom képzeletben legszebb, kedvenc szekfüimet, amint egykor teljes szinompában diszlettek — jegyzé meg amaz, a komikus el-érzékenyedésnek egy nemével.

— Ej, ej, rektor uram, magának a szemén sűrű hályog van, különben látná...

— Mit?!

— Látná mindenekelőtt a csizmanyomokat, tisztán kivehetőn az agyagos talajon, e nyomok tanúsítják, hogy a tolvaj csizmában hajtotta végre tettét, míg pedig konkor orru magyar csizmában, melynek egyik sarkán a patkó fele hibázott. Következtetni azt is, hogy az illető nem pipás. Különben meg nem állhatta volna, hogy abból a jó magyar dohány-

ból, mely zsinórra fűzve ott az eresz alatt szárad, jókora csomót zsebre ne rakott volna. Látni továbbá, hogy a magas polc alatt egy kő van, mi arról tanuskodik, hogy az illető nem szálás legény, mert különben nem lett volna lépcsőre szüksége, hogy keze a polcig tölérjen. — De megálljon csak! ha itt, alig két lépésnyi távolságban a friss mázolású állványt figyelmes vizsgálat alá vesszük, fölfedezünk rajta sápadtabb kis pontocskát, mely valószínűvé teszi, hogy a virágtolvajnak botja is volt, melyet az állványra támasztva, mialatt az istentelen tettet végrehajtá — s ha végre a kapuhoz lépünk, látjuk, hogy ily keskeny nyíláson csak vézna, kis ember suhanhatott ki. — A szekfültolvaj ezek szerint magyar ember, ki nem pipázik, törpe, vézna alak, bottal jár, meglátszik botján a zöld festék, csizmája sarkán a hibás patkó. — Már ha ilyen tájékozó jelek alapján rektor uram nem képes a tettet kinyomozni, bujjék a kályha mögé, s ne mondja, hogy legkisebbké nyomozó képessége van.

Erre Török Lehel ott hagyta a rektort a kis kertben és a szoba felőli ajtón kilépett az utcára.

A rektor érde, hogy irgalmatlan tudna lenni oly emberrel, a ki magyar, de nem pipázik, a bottal jár, melyen egy kis zöld foltocska van, s a ki csizmát visel, melyen hibás a patkó.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 10.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	— — —	10.38
Rozs okt.	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt.	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 10.

Oszták hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Oszták-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Közuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. nov. 10.

Magyar arany járadék 4 száz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— —	93.25
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	— —	95.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	— —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— —	94.50
Oszták járadék papírban	— —	186.—
Oszták járadék ezüstben	— —	145.—
Oszták járadék aranyban	— —	97.25
Oszták korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Oszták magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Oszták hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás arany	— —	23.51
20 frankos (Napoleonder)	— —	19.09
Német birodalmi márka	— —	117.62

A szerkesztésért felelős.

Dr. VUOSKICS GYULA.

Öz. dr DEÁKNÉ

kitűnő hírnevű

fogműtermében

huszonhatévi gyakorlatom alapján legjobb anyagokból művészi kivitelben minden ebbe a szakmába vágó munka készül. Nagyvárad, Kossuth-utca 2. szám.

Az őszi ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sítónok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélések árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! FELTÜNŐ OLCSÓ ÁRAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

!! TELEFON 703. !!

M. kir. államvasutak Budapest-jobbparti üzletvezetőség.
44192—1908. szám.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetősége nyilvános versenyt hirdet a Budapest dunaparti teherpályaudvar állomáson levő vízmű bővítési munkái kapcsán létesítendő kut és vízvezeték csatorna előállítására és próba furásra.

A tervek, az ajánlati költségvetés, az egyszerűjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek Budapesten, a magyar királyi államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetőségének építési és pályafenntartási osztályában (VIII. Kerepesi-ut 3.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1908. évi november hó 21-én déli 12 óráig nyújtandók be a fenti üzletvezetőség titkárságánál (Budapest VIII., Kerepesi-ut 3.)

Az ajánlatok egy korona, az ajánlat mellékletei ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva és lepecsételve a következő felirattal nyújtandók be. »Ajánlat a budapest—dunaparti teherpályaudvar állomáson levő vízmű bővítési munkáira.«

Csak az összes munkákra, tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon vagyis 1908. évi november hó 20-án délelőtt 12 óráig 2000 korona azaz kétezer korona bánatpénz teendő le a magyar királyi államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetőség gyűjteményében (VIII. Kerepesi-ut 3.) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíthatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti bevételnyel adandók fel.

Budapest-jobbparti üzletvezetőség.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.

TELEFON 180. TELEFON 180

Gazdálkodóknak gépolaj továbbá zsír, kátrány stb. Vidéki kereskedőknek cipőkrém, parkett fényezőmáz, Emke lakkok stb. vételénél legnagyobb árengedmények.

Tűzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz
szállítanak

Weiszberger és Társa

tűzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Belépési felhívás a Polgári takarékos és segélyszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A »Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet« 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritán jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthasználattal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyereséget hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/2 részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok útján teljesíthetik.

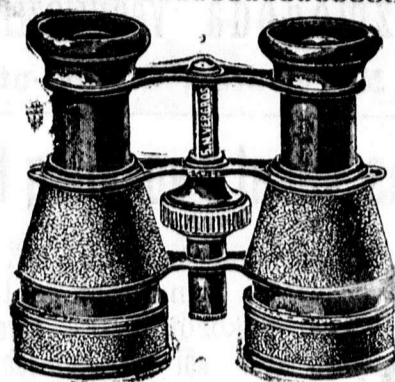
A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1908. november.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetéseit vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látesővek, kipróbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látyszerésznél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárda.)

Javítások rögtön eszközöltenek!
!! Saját műhely!

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

A kis-szántói

uradalom parcellázása
folytán úgy az egész
állatállomány, mint az
■ összes ■
gazdasági felszerelés
f. hó 18. és 19-én
önkéntes árverésen
■ fog eladatni ■

XXVII-ik magyar királyi

jótekonyczélú államsorsjáték.

Ezen sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznú és jótekonyczélú célokra fog fordíthatni.
Ezen sorsjátéknak 11969 nyeresége 365,000 korona összegben készpénzben.

Főnyeresemény 150,000 korona, továbbá:

1 főnyeresemény	20.000 kor.	10 nyeresemény á	1.000 kor.
1	10.000 .	150	100 .
1	5.000 .	300	50 .
5	2.000 .	1500	20 .
		10000	10 .

Huzás visszavonhatatlanul 1908. év december hó 30-án.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Vámpalota), valamennyi posta-, adó-, vám- és söhivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdében és váltóüzletben.

Magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Gőzmosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

Téli fürdő cura

a Felix-gyógyfürdőben!

Európa leggazdagabb természetes forró és meleg kénes hőforrások, hőfok, — 49°C — 17 millió liter víz, napi mennyiség. Csúsz, (Reuma) köszvény és bőrbajok stb. ellen. Fürdő és ivó gyógy mód. Szobák-ból a fürdőkben vezető zárt folyosók állandóan fűtve vannak, bármily időben meghülés veszélye nélkül lehet a curát eredménnyel használni. :: :: :: :: ::

Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, szoba, fűtés, világítás és fürdés **naponként 7 korona.**

Vasut állomás, posta, távirda, interurban telefon, a fürdő telepen.

Prospektust ingyen küld az Igazgatóság.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.

Nagyvárad.

Fiókküzetek:

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazár épület.
Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbeliek.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7.
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf-u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

BELÉPÉSI FELHIVÁS.

A „Biharmegyei Korona Takaré- és Hitelszövetkezet“

1909. ÉVI JANUÁR HÓ 1-ÉN UJ ÉVTÁRSULATOT KEZD, MELY 1911. DECEMBER VÉGÉIG TART.

A szövetkezetbe tagul bárki beléphet, ha legalább egy üzletrészt jegyez, vagyis legalább 1 koronának heti befizetésére kötelezi magát. A befizetett összeg három év leteltével, kamat és nyereséggel együtt a résztvevőknek készpénzben fizettetik vissza. Minden tag több üzletrészt jegyezhet.

A befizetési könyvecskék mindjárt a belépés alkalmával szolgáltatnak ki.

Vidéki tagok a befizetéseket posta cheque által teljesíthetik (portómentesen). A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan olcsó kölcsönhöz juthassanak, nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azon felül is. Most végződő évtársulatunk is igen szép eredménnyel működik; tagjai a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.

A szövetkezet helyisége a „Biharmegyei Takarékpénztár“ I. emeleti üzlethelyiségében van, Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 3. szám alatt.

Jegyzések itt, valamint a földszinten lévő váltóüzletben már a mai naptól kezdve elfogadtatnak, melyek mielőbbi eszközésére felkérjük a szövetkezet t. tagjait, valamint az ujonnan belépni szándékozókat.

Nagyvárad, 1908. november hó.

534 1-16

A „BIHARMEGYEI KORONA TAKARÉK- ÉS HITELSZÖVETKEZET“ IGAZGATÓSÁGA:

Dr. Wallner Ödön
Schwartz Ferenc

Fleischhackker Gyula

Pekanovits Imre

Weinberger Jakab

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

kész női és gyermek ruha áruhaza Nagyváradon.

Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruhaza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Mérték utáni megren-
delések elfogadtatnak.

